

40 jaar transparant

EDITORIAAL

40 JAAR IPB: een eindpunt of een voorgoed begonnen begin?

Vragen?

Bovengestelde vraag lijkt me niet alleen van toepassing op het IPB, maar ook op de Kerk van vandaag. Durven en willen we samen blijven zoeken naar een kerkmodel voor vandaag en morgen?

Een kerkmodel waarin voldoende duidelijk, op een authentieke en transparante wijze, invulling wordt gegeven aan de Blijde Boodschap, zodat ze open en uitnodigend blijft voor iedereen die spiritueel zoekende is.

Hebben we vandaag de moed om wat wij meemaken, de secularisatie, de individualisering, de ontgoochelingen, de pijn, het verdriet, de onmacht, te doorleven en betekenisvolle initiatieven op te zetten? Hebben we de moed om telkens opnieuw mensen samen te brengen om na te denken, te overleggen en inzichten concreet te vertalen?

Durven we het aan om de innerlijke kracht van de Kerk te versterken door een hiërarchisch model te laten uitgroeien tot een communiomodel met gelijke verantwoordelijkheden voor clerus en leken. Durven we het aan om daarbij kansen voor de nodige institutionele hervormingen en een democratischer bestuur niet te laten liggen?

Niet altijd een succesverhaal

Het verhaal van het IPB en de Kerk in Vlaanderen is de laatste 40 jaar niet altijd een succesverhaal geweest en vandaag is het misschien wel moeilijker dan ooit. En toch, ondanks de pijn van vele betrokkenen bij het IPB en de Kerk, wilden we op 5 juni een 'echte' viering houden. Naast dankbaarheid om de inzet van velen in het steeds weer op zoek gaan naar nieuwe wegen, zou er zeker ruimte zijn voor bekommernissen en kwetsuren.

Uit solidariteit met alle gelovigen willen we immers voorzichtig vertrouwen terug opbouwen. Het is een dag van bemoediging, een denkdag en een ontmoetingsdag geworden.

Het IPB werd opgericht in 1970 als representatief en permanent adviesorgaan voor de Kerk in Vlaanderen.

Want de Kerk is een gemeenschap van gelijkwaardige gelovigen. Dat is wat Vaticanum II resoluut vooropstelde: de Kerk is allereerst een geloofsgemeenschap, waarin alle leden medeverantwoordelijk zijn voor haar zending. De opdracht van het tweede Vaticaans Concilie om 'de tekenen van de tijd te lezen in het licht van het evangelie' blijft vandaag meer dan ooit actueel. De viering van 40 jaar IPB kan dus geen eindpunt zijn. Het IPB heeft nog steeds de opdracht om de vinger aan de pols te houden van wat leeft in Kerk en samenleving. Vanuit de confrontatie met de actualiteit moeten we de christelijke boodschap blijven hertalen naar vandaag. Daarbij kunnen we als netwerk van geëngageerde Rooms-katholieke christenen blijven bijdragen tot ontmoeting, uitwisseling, overleg en vorming. "In dat proces van wederopbouw, ontmoeting en opinievorming behoudt het IPB niet alleen zijn bestaansrecht, maar moet het, in het belang van de geloofsgemeenschap, sterker en slagkrachtiger worden." aldus Bert Claerhout in Kerk en Leven.

Uitdagingen

Recente gebeurtenissen motiveren ons om verder na te denken over de structuren en de toekomst van de Kerk. De debatcultuur mag in de Kerk aan kracht winnen. We willen er voor zorgen dat nieuwe inzichten een plaats krijgen. Sterke polarisatie bevordert de inspraak niet, we willen de dialoog gaande houden vanuit een loyaal-kritische houding. We zullen samen nadenken over wat de Kerk is en welke Kerk we willen. Daarbij blijft het een opdracht de hoop en het leven op de voorgrond te plaatsen, wat niet wil zeggen dat we de schandalen van maatschappij en Kerk niet aan de kaak moeten stellen.

De Belgische bisschoppen deden in hun brief na het ad-liminabezoek een oproep om na te denken over de gezagsuitoefening in de Kerk. Het IPB en de CIL kunnen hierbij bevoorrechte partners zijn.

Het IPB wil een werkgroep oprichten om samen met externe deskundigen op een gefundeerde wijze na te denken over de organisatie van het instituut Kerk en de klerikale cultuur waar het celibaat een onderdeel van is. Het IPB pleit voor een diversiteit van ambten zodat, naast celibataire mannen, ook vrouwen en gehuwden kunnen delen in de verantwoordelijkheid voor de opbouw van de geloofsgemeenschap.

In dat kader zal er ook op 9 oktober een Forum georganiseerd worden over het priesterschap en de voorgangerrol in de gemeenschap. Hoe kunnen priesters

Mia Verbanck

meer in een gezond teamverband samenwerken met niet-gewijde mannen en vrouwen? Wat zijn geloofsgemeenschappen vandaag en hoe organiseren die gemeenschappen zich in onze samenleving?

Daarnaast starten we een onderzoeksproject op rond 'overleg in de Vlaamse Kerk'. Wat is goed overleg, zowel binnen de Kerk als met de samenleving? Waar zitten kansen om te groeien naar een overlegcultuur met meer samen gedragen verantwoordelijkheid? Wat bestaat er al en welke verbeterpunten dringen zich op? Welke haalbare initiatieven kunnen nu of in de nabije toekomst gerealiseerd worden? Wat is de plaats van het IPB daar in?

Een scharniermoment

We bevinden ons op een scharniermoment. De Kerk moet zich dringend hervormen en de basis erkennen als volwaardige gesprekspartner. Geloofsgemeenschappen moeten meer zelf verantwoordelijkheid krijgen, waarbij niet alles aangestuurd hoeft te worden van 'hogerhand'. Het autoritaire spreken is geen waarborg voor de toekomst. Betrokkenheid van de hele geloofsgemeenschap is noodzakelijk voor een levende Kerk. Het geloof is er immers niet voor het instituut Kerk maar voor de wereld, voor de mensen. En met de kracht van de Geest zal de geloofsgemeenschap steeds zorgen voor een nieuwe toekomst.

We zullen dus samen de tekenen van de tijd opnieuw en grondig moeten lezen, als een lerende Kerk, vanuit het evangelie. Leken en hiërarchie zullen open en evenwaardig met elkaar moeten communiceren. Ik ben daar optimistisch over, al blijft het een broos evenwicht.

We zullen niet geloven dat alle moeite tevergeefs is, dat de droom van God met de mensheid een droom zal blijven.

We durven geloven in de nieuwe mens, in de nieuwe kerkgemeenschap, in een hemel en een nieuwe aarde...

(vrij naar L. Boff)

Josian Caproens, voorzitter

IPB-Transparant – Jaargang 13, nr. 4 – Juli 2010 –
Driemaandelijkse tijdschrift van het Interdiocesaan
Pastoraal Beraad – Guimardstraat 1 – 1040
Brussel – Tel. 02/509 96 87 – Fax 02/509 96 09 –
E-mail ipb@interdio.be
Website www.ipbsite.be – Rek. 784-5832889-14
Verantwoordelijke uitgever: Josian Caproens
Afgiftekantoor: Brussel 4

IPB (be)weegt

Op zaterdag 5 juni vierde het IPB zijn 40-jarig bestaan in het provinciehuis van Antwerpen. Het werd een feestelijke dag met leden, oud-leden en sympathisanten. Ook de Vlaamse bisschoppen waren aanwezig. Josian Caproens, voorzitter, heette de deelnemers welkom. Ze verwees in haar openingswoord ook naar de pijnlijke gebeurtenissen in de Kerk in de voorbije maanden en sprak haar hoop uit dat we samen de tekenen van de tijd zouden lezen vanuit het evangelie. En dat we met het IPB zouden bijdragen om daar conclusies uit te trekken.

Bert Roebben sprak over een spiritualiteit voor een vitale Kerk in Vlaanderen. Hij ziet de crisis eerder als een kairos-moment, de

Mia Verbanck

gunstige tijd voor een nieuw begin. Na hem trad de cabaretband *Het Grote Oor* op. Ze zongen liedjes waarin de zwakke en kwetsbare kinderen centraal stonden.

Koppen XP is de titel van een videoprogramma van OverhoopTV, een initiatief van Kerk en Wereld, in samenwerking met het IPB. Het laat christenen vertellen over hun geloof en de betekenis ervan in het leven van elke dag. Deze boeiende montage van 25 minuten bracht zeer uiteenlopende getuigenissen van een studente, een prof, een leraar, een directeur, een presentator, een geluidstechnicus en enkele zangers en muzikanten.

Daarna maakten we het stil voor een ge-

bedsmoment. De Bijbelse lezing kwam uit het boek Numeri. Daarin wordt verteld hoe God 72 oudsten laat delen in de geest die Mozes bezielt zodat die de zorg voor het volk niet alleen moet dragen.

Tijdens de middagpauze was er een feestelijk wandelbuffet en ruimschoots kans om bekenden weer te zien en nieuwe gezichten te leren kennen.

Een panelgesprek met als moderators Emmanuel Van Lierde en Josian Caproens, schetste de successen en pijnpunten van 40 jaar geschiedenis en formuleerde uitdagingen voor de toekomst. Agnes Pas, lid van het IPB van 1972 tot 1983 en daarna voorzitter van 1987 tot 1995, vertelde over de beginperiode en de vragen en aanbevelingen van toen. Het viel haar op hoezeer dezelfde vragen vandaag nog actueel zijn. De verhoopte grote veranderingen die door Vaticanum II in gang waren gezet, bleven uit. Nogal wat gelovigen verlieten de Kerk of blijven met een ontgoocheld of gefrustreerd gevoel achter. Agnes blijft echter hoopvol naar de toekomst kijken. Ze gelooft in de kracht van de gemeenschap, de dynamiek van het volk van God.

Hubert Schepers was vele jaren bureaulid en van 2002 tot 2005 voorzitter. Voor hem is het IPB en zijn werking een implementatie van Vaticanum II. Door zijn interdiocesane kijk, werden thema's en vragen in een bredere context gesitueerd. Met een citaat van professor Bonny, toen nog geen bisschop, formuleerde Schepers de rol die het IPB ook in de toekomst kan hebben. 'In crisisperiodes was het steeds wachten op een persoon of een groep die één stap vooruit zette in de navolging, in de dwaasheid van het evangelie. Een stap in het contrast met de gevestigde gewoonten in Kerk en samenleving.' (uit *'De innerlijke kracht van de Kerk.'*, IPB-rapport, Davidsfonds, 1992) Leon Van Luchene, secretaris van het IPB

Jonas De Haes

van 1999 tot 2003, is benedictijn en citeerde uit de regel van Benedictus. Die schrijft hoe belangrijk het is voor een abt om met zijn broeders te overleggen. Het IPB is zowel antenne als zender en dit zowel binnenkerkelijk als in de bredere samenleving.

Voor Lea Verstricht, stafmedewerker van 2003 tot 2007, kan het IPB een oefenplaats zijn voor het debat in de Kerk. We moeten onze verschillen niet wegstoppen of toedekken maar met elkaar in gesprek gaan en elkaars argumenten beluisteren. Juist in die communicatie kunnen de profetische stemmen vandaag klinken en gehoord worden. Na het panelgesprek maakte ondervoorzitter Wim Vandewiele de winnaars van de videowedstrijd *Gelovenbeweegt* bekend. De eerste prijs ging naar een filmpje over de Jongerenvieringen in Erps-Kwerps, een inzending van Hannelore Brijs. De kindwoorddienst van Mere werd in beeld gebracht door Imke Bavay die hiervoor de IPB young- en de publieksprijs kreeg. Een minireportage over Mia Seresia, medestichter van St. Oda in Overpelt, was van de hand van Jo Vanden Bossche en kreeg een prijs voor zijn technische kwaliteiten.

Mia Verbanck

Monseigneur Bonny sprak daarna het slotwoord. Daarin zei hij dat het de roeping van het IPB was en is om een soepel instrument van dialoog en uitwisseling te zijn, van spreken en luisteren, van gedeelde verantwoordelijkheid. Vandaar dat de naam Interdiocesaan Pastoraal Beraad zo passend is. Het gaat immers niet over een 'raad', een van de vele instellingen in

onze Kerk. Het IPB is veeleer de uitdrukking van wat de Kerk zelf is. Zonder beraad zou die minder Kerk zijn want Kerk betekent gemeenschap, gebouwd op en getoetst aan het evangelie en verankerd in de plaatselijke context. De Vlaamse Kerk heeft haar eigen sterke en zwakke kanten en zal haalbare doelstellingen moeten formuleren. Op dit punt heeft het IPB een uitzonderlijke

rol vervuld en doet ze het nog steeds. Wat de kerkgemeenschap in Vlaanderen nodig heeft, is onze gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Na een dankwoord van Josian Caproens werd nog wat nagepraat bij een glas Grimbergen.

Carine Devogelaere

Van lekenspiritualiteit naar roepingspiritualiteit

Blijf niet staren op wat vroeger was.

Sta niet stil in het verleden.

Ik, zegt hij, ga iets nieuws beginnen.

Het is al begonnen, merk je het niet?

(Jes 43,18-19)

Bert Roebben ging ons voor als praktisch theoloog en godsdienstpдагоog op een evenwichtsoefening op het snijpunt van geloof en leven. Hij noemde het met een Duits woord 'Gratwanderung', een tocht op de bergkam. Vaticanum II stelde dat de opdracht van de Kerk inhoudt dat ze voortdurend de tekenen van de tijd bestudeert en ze tracht te verklaren in het licht van het evangelie. (Gaudium et Spes 4) Midden van de jaren '60 was de Kerk ervan overtuigd dat christenen beschikten over voldoende vertrouwdheid (zowel kennis als ervaring) met het evangelie en over een heldere blik op de werkelijkheid zodat ze beide aan elkaar konden koppelen. Dat was één van de doelstellingen van het Interdiocesaan Pastoraal Beraad dat in die tijd opgericht werd. Vandaag, meer dan 40 jaar later, kunnen we ons afvragen of die evangelische leesbril nog wel voorhanden is. En de interpretatie van de werkelijkheid is intussen zeer divers. Daardoor wordt een link tussen beide moeilijk gelegd.

Naast een crisis van de overlevering, van de manier waarop in de Kerk het menselijk kapitaal wordt benut en een communicatiecrisis tussen hiërarchie en gewone gelovigen, speelt een onderliggende ervaringscrisis een belangrijke rol. Spreekt de Kerk een religieuze taal die aansluit bij mensen met de postmoderne ervaring van spirituele leegte en nodigt ze uit tot volwassenheid in de religieuze zoektocht? Roebben noemde de core business van de Kerk de zorg voor soul food, voedsel voor de ziel, in een nieuwe taal van geloofsredelijkheid. Crisis kan een einde betekenen maar ook een nieuw

begin. In vertrouwen op de Geest mogen we loslaten om een nieuw begin mogelijk te maken. Katherine Turpin gebruikt hiervoor het beeld van de bergbeklimmer die bij de afdaling achterwaarts van de klif springt en daarbij vertrouwt op het rappeltouw dat hem beveiligd. God zelf heeft zich aan deze afdaling of kenosis toevertrouwd in Jezus Christus. In Hem geeft God zich aan mensen van alle tijden in de vorm van stevige en tegelijk loslatend-creatieve liefde.

Bert Roebben noemde 4 kenotische taken voor een spiritueel vitale Kerk in Vlaanderen.

Er is een fundamenteel reflectieproces nodig over visioen en visie. In 1993 vroeg Peter Schmidt zich al af of we nog verstaan wat we zeggen. 'Men besteedt enorme aandacht aan de binnenhuisarchitectuur van de geloofsburcht maar dat de ophaalbruggen opgehaald zijn, zodat niemand van buiten naar binnen kan, is een probleem waar men liever geen aandacht aan besteedt.' Kan de 'ecclesia docens', de Kerk die onderricht, ook weer een 'ecclesia discens', een lerende Kerk worden? Mogen lerende gemeenschappen samen zoeken naar de invulling van het visioen dat we samen koesteren in het geloof dat God zich zal openbaren in die dialoog?

Er is nood aan het versterken van de basisvoorzieningen in het hart van de gemeenschap als herberg. Als de Kerk in de toekomst haar aanbod voor de dorstige zielen wil blijven waar maken, moet ze ervoor zorgen dat de eucharistische verbondenheid blijft bestaan. De nodige personele omkadering om de herberg open te houden voor meer dan het vaste kleine groepje, vraagt om creativiteit en nieuwe wegen.

Leven en geloof horen samen en het is aan de Kerk om beide samen ter sprake te brengen. Het uitdagende antwoord

Mia Verbanck

van Miroslav Volf geeft hiervan een goed voorbeeld. Toen een student hem zei dat hij geen verband zag tussen zijn leven en het geloof antwoordde hij: 'Herzie dan je definitie van het echte leven. Zorg dat je leven aan verdieping wint, aan zinvolheid en smaak, aan humaniteit en 'good practices', zodat je beter kunt inzien hoe een geloofsperspectief je ontvankelijkheid voor de wonderkant van het bestaan kan verhogen.'

Tenslotte zullen we komaf moeten maken met het verdoken platonisme en de hang naar zuiverheid van de officiële Kerk. Wij allen, -ook leidinggevend-, zijn gefragmenteerde, gecontextualiseerde, gesexueerde en geïncarneerde mensen, geschapen naar Gods beeld en gelijkenis. De recente onthullingen over misbruik hebben bij velen een vertrouwenscrisis uitgelokt. Maar die lossen we niet op met strengere selectiecriteria.

Spiritualiteit heeft altijd te maken met het leven van elke dag. Ze is daarom ook altijd leken-spiritualiteit, verankerd in gecontextualiseerd en geïncarneerd leven. We zijn allen samen verantwoordelijk om te reflecteren over het visioen waartoe we samengeroepen (ec-clesia) zijn. Dat is roepingspiritualiteit in de dynamiek van het tweede Vaticaans Concilie.

40jaar *itb*

Uit het gebedsmoment

*Goede God,
wij komen hier vandaag bijeen
om feest te vieren,
feest omdat het Interdiocesaan
Pastoraal Beraad al 40 jaar lang
probeert ten dienste te staan van de kerk
naar het voorbeeld van Jezus,
en dit in moeilijke
en in gelukkige momenten.
We zijn blij om zoveel jaren
van gedeelde vreugde,
van waarachtige kerkopbouw,
van overleg en dialoog met alle
geledingen van de Vlaamse kerk.
Jaren waarin we probeerden op te vangen
wat er in kerk en samenleving leefde
aan bekommernissen
en dit te vertalen
naar oproepen en standpunten
en in concreet engagement.*

*Toch is ons hart ook bedroefd
omwille van de zwarte bladzijden
in onze kerk van de laatste weken, Heer.
Ook die pijn en zorg,
dat verdriet willen we voor U brengen.
Leer ons de woorden te vinden
om elkaar van troost te zijn.
Zend uw Geest over ons
om ons te inspireren
tot verder engagement.*

Betekenis van het IPB

Bij haar ontstaan maakte het IPB van de implementatie van Vaticanum II haar hoofdpoddracht. We werden opgenomen in een conciliair proces met alles wat dat inhield aan hoop, geloof en enthousiasme. Het IPB zelf was als een icoon van Gaudium et Spes, van vreugde en hoop, door de manier waarop het probeerde in te spelen op de samenleving en de Kerk. We hielden beraad over de kernraketten, de media, de verkeersveiligheid en de economische crisis van de jaren '80 maar ook over jongeren en geloof, over

het ambt en over catechese. We maakten analyses en ontwikkelden een visie, we gaven adviezen en aanbevelingen. Hun werking in de diepte is moeilijk te meten. Er werd zeker heel wat in beweging gezet al is dat niet altijd vertaald in concrete, zichtbare veranderingen.

Hubert Schepers

Moet er een nieuw concilie komen?

Neen, als het enkel met concilievaders kan.

Ja, als we met elkaar durven overleggen, in onze verscheidenheid, in het vertrouwen dat daarin waarheid aan het licht kan komen, dat in dat overleg de heilige Geest kan werken.

En ook spelers uit de ruimere samenleving durven toelaten, complexiteit durven toelaten en zoeken naar 'voor iedere generatie aangepaste' antwoorden.

Lea Verstricht

IPB als ruimte voor kritisch-loyaal overleg

Ruimte om naar elkaar te luisteren en samen te spreken

In gesprek blijven met elkaar is wezenlijk voor het beraad.

Ruimte van vrijmoedigheid

Vrijmoedig spreken is het eigen inzicht

uitleggen en voor dat inzicht pleiten zonder zich hardnekkig te willen verdedigen.

Ruimte voor elke deelnemer, voor elke inbreng

In de kerkgemeenschap zijn we allen op de eerste plaats christen. Soms openbaart de Heer aan de 'jongste' wat het beste is voor het geheel. Erkenning van de gelijkwaardigheid van elke deelnemer aan het gesprek is een wederzijds proces.

Ruimte voor het evangelie, voor Jezus en voor God

We staan onder het Woord en kunnen dus niet eender welke conclusies trekken.

Leon Van Luchene

Toekomst ?

We zien hoe dezelfde thema's in de voorbije 40 jaar al enkele keren zijn teruggekomen. Wil dat zeggen dat we niet vooruitgaan? Ja en neen. Het is belangrijk dat deze onderwerpen meer dan één keer aan bod komen. Natuurlijk zou het beter zijn dat de adviezen opgevolgd en uitgevoerd waren. Dat een vraag of probleem van de baan zou zijn. Maar we moeten blijven zoeken en hopen dat er misschien deze keer toch weer iets meer kan dan enkele jaren geleden. Niet opgeven. Doorgaan.

Agnes Pas

Jonas De Haes